

DABRU EMET

Zsidó nyilatkozat a keresztényekről és a kereszténységről

Az utóbbi években a zsidóság és kereszténység viszonyában határozott és egyben példátlan változás ment végbe. A zsidó száműzetés közel két évezrede során a keresztények hajlottak arra, hogy a judaizmust elbukott vallásként kezeljék, vagy legfeljebb olyan vallásként, amely a kereszténység számára készítette elő az utat és abban teljesedett ki. A holokauszt óta eltelt évtizedekben azonban a kereszténység rendkívüli módon változott. Mind több hivatalos egyházi testület – római katolikus csakúgy, mint protestáns – nyilatkozatban fejezi ki büntudatát a zsidókat és a judaizmust illető keresztény bánásmód miatt. Ezek a nyilatkozatok kijelentik továbbá, hogy a keresztény tanítást és igehirdetést meg lehet és meg is kell újítani, elismerve Isten tartós szövetségét a zsidó néppel és méltatva a judaizmus hozzájárulását a világ civilizációjához és magához a keresztény hithez.

Meggyőződésünk szerint ezek a változások megérdemelnek egy jól átgondolt zsidó választ. Csak a magunk nevében beszélve – zsidó tudósok felekezetközi csoportjaként – úgy hisszük, itt az ideje, hogy a zsidók megismerjék a judaizmus megbecsülésére tett keresztény lépéseket. Úgy hisszük, itt az ideje, hogy a zsidók átgondolják, hogy mit mondhat most a judaizmus a kereszténységről. Első lépésként, nyolc rövid tételt ajánlunk megfontolásra arról, hogy zsidók és keresztények miként viszonyulhatnak egymáshoz.

Zsidók és keresztények ugyanazt az Istent imádják. A kereszténység megjelenése előtt Izrael Istenének egyetlen imádói a zsidók voltak. Azonban Ábrahám, Izsák és Jákob Istenét, ég és föld teremtőjét a keresztények is imádják. Habár az imádat keresztény módja a zsidók számára nem járható vallási forma, zsidó teológusként örvendünk annak, hogy a kereszténység által emberek százmilliói kerültek kapcsolatba Izrael Istenével.

Zsidók és keresztények hiteles iránymutatásért ugyanahhoz a könyvhöz, a Bibliához fordulnak (amelyet a zsidók T'nakh-nak, a keresztények Ószövetségnek neveznek). Hitbeli tájékozódásért, lelki gazdagodásért, vagy a közösség tanítása miatt fordulva hozzá, mi mindannyian hasonló tanulságot nyerünk belőle: Isten teremtette meg és tartja fenn a világmindenséget; Isten lépett szövetségre Izrael népével, Isten kinyilatkoztatott szava vezeti Izraelt az igaz életre; és Isten fogja végül üdvözíteni Izraelt és az egész világot. Mégis, zsidók és keresztények a Biblia sok helyét különbözőképp magyarázzák. Ezeket a különbségeket mindig tiszteletben kell tartani.

A keresztények tiszteletben tudják tartani a zsidó népnek Izrael földjére vonatkozó igényét. A zsidóság számára a Holokauszt óta a legjelentősebb esemény a zsidó állam újra-alapítása volt az Ígéret földjén. Bibliai alapú vallás tagjaiként, a keresztények elfogadják, hogy Izrael a zsidóknak ígértetett – és adatott – mint a köztük és Isten között

megkötött szövetség kézzelfogható, valóságos középpontja. Sok keresztény támogatja Izrael államot, mégpedig a politikánál sokkal mélyebb okokból. Mint zsidók, nagyra értékeljük ezt a támogatást. Mi is elismerjük, hogy a zsidó hagyomány igazságos bánásmódot követel a zsidó államban lakó valamennyi nem-zsidóval szemben.

Zsidók és keresztények elfogadják a Tóra erkölcsi elveit. A Tóra erkölcsi elvei között központi helyen áll a minden embert megillető sérthetlenség és méltóság. Mindannyian Isten képére vagyunk teremtve. Ez a közös erkölcsi értékrend lehet az alapja a két közösség megjavuló kapcsolatának. És ez lehet az alapja az egész emberiség előtti igazi tanúságtételnek is: embertársaink életének javításával, továbbá a kiállással a mindnyájunknak ártó, mindnyájunkat lealacsonyító erkölcstelenséggel és bálványimádással szemben. Erre a tanúságtételre különösképpen is szükség van az elmúlt évszázad példátlan szörnyűségei után.

A náciizmus nem volt keresztény jelenség. A keresztény antijudaizmus és a zsidók elleni keresztény erőszak hosszú történelme nélkül a náci ideológia nem nyerhetett volna teret és nem kerülhetett volna kivitelezésre. Sok keresztény résztvevett a zsidók elleni náci atrocitásokban, vagy legalább is rokonszenvezett azokkal. Más keresztények pedig nem tiltakoztak eléggé ezen atrocitások ellen. De a náciizmus maga nem volt a kereszténység szükségszerű következménye. Ha a zsidók teljes megsemmisítésének náci törekvése eredményes lett volna, e gyilkos düh még közvetlenebbül irányult volna a keresztények felé. Hálával tekintünk azokra a keresztényekre, akik a náci rezsim idején életüket kockáztatták vagy áldozták azért, hogy zsidókat mentsenek meg. Mindezeket tudva, bátorítjuk a keresztény teológia jelenkori munkálkodásának folytatását, a judaizmus és a zsidó nép megvetésének egyértelműen elutasítására. Nagyra értékeljük azokat a keresztényeket, akik visszautasítják a megvetés tanítását és nem hibáztatjuk őket az őseik által elkövetett bűnökért.

Az emberileg összeegyeztethetetlen különbség zsidók és keresztények között nem fog megoldódni, amíg Isten nem váltja meg a világot ahogy az az Írásokban meg van ígérve. A keresztények Istent Jézus Krisztus által és a keresztény hagyomány szerint ismerik és szolgálják. A zsidók Istent a Tóra és a zsidó hagyomány szerint ismerik és szolgálják. Ez a különbség nem oldható fel, ha az egyik közösség azt állítja, hogy hívebben értelmezi az Írást mint a másik, sem pedig ha politikai hatalmat gyakorol a másik felett. A zsidók tiszteletben tudják tartani a keresztényeknek saját kinyilatkoztatásukhoz való hűségét; hasonlóképp elvárjuk, hogy a keresztények tiszteljék hűségünket a magunk kinyilatkoztatásához. Sem a zsidók, sem a keresztények nem kényszeríthetők arra, hogy helyeseljék a másik közösség tanítását.

A keresztények és zsidók közötti új kapcsolat nem fogja meggyengíteni a zsidóság vallásgyakorlását. A megjavuló kapcsolat nem fogja felgyorsítani azt a kulturális és vallási asszimilációt, amelytől a zsidók okkal félnek. Nem fogja megváltoztatni a hagyományos zsidó istentiszteleti formákat, sem megnövelni a zsidók és a nem-zsidók közötti vegyesházasságokat, sem több zsidót rávenni arra, hogy keresztény hitre térjen, sem pedig a judaizmusnak és a kereszténységnek egy hamis keverékét létrehozni. Tiszteljük a kereszténységet, mint olyan hitet, amely a judaizmuson belül jött létre, és amelyhez még mindig jelentős kapcsolatok fűzik. Nem tekintjük azonban a judaizmus folytatásának. És csak akkor tudjuk ezt a kapcsolatot önazonosságunk megtartásával folytatni, ha saját hagyományainkat ápoljuk.

Zsidóknak és keresztényeknek együtt kell munkálkodniuk az igazságért és a békéért. Zsidók és keresztények, mindegyikük a maga módján felismeri a világ megváltás nélküli állapotát, amint az megnyilvánul üldöztetésben, szegénységben, emberi megaláztatásban és nyomorúságban. Habár igazság és béke végső soron Istennél vannak, közös erőfeszítéseink – együtt más vallási közösségekkel – segíteni fognak elhozni Isten országát, azt, amelyben remélünk és amely után sóvárgunk. Külön és együtt: azon kell dolgoznunk, hogy igazságot és békét hozzunk világunkba. Ebben a vállalkozásunkban Izrael prófétáinak látomása vezet bennünket:

„Az utolsó napokban szilárdan fog állni az Úr házának hegye a hegyek tetején; kimagaslik a halmok közül, és özönlik hozzá valamennyi nép. Eljön a sok nép, és ezt mondják: Jöjjetek, menjünk föl az Úr hegyére, Jákób Istenének házához! Tanítson minket utaira, hogy az ő ösvényein járjunk.” (Ézsaiás 2.2-3)

Tikva Frymer-Kensky, University of Chicago

David Novak, University of Toronto

Peter Ochs, University of Virginia

Michael Signer, University of Notre Dame

Dabru Emet jelentése magyarul: Igazat szólni (Zak 8,16).

A nyilatkozatot szerzői 2000. szeptember 10.-én jelentették meg a New York Times-ban. Magyarra fordította a Párbeszéd Munkacsoport, a dokumentumnak a „The Institute for Christian & Jewish Studies” honlapján (www.icjs.org) található angol szövege alapján.